

VIENAKO EUSKAL GRABAKETAK

Donostia, 1983-XI-25

Jose M.ª Etxebarria

1. Nola agertu ziran

P. Xarriton jaunak bilatu zuen Broussain jaunaren grabaketa bat Vienako fonoteka batean: Fonogrammarchiv izena du.

Nik fonoteka horretan egoteko era izan nuen eta grabaketa horien berri eskatu nuenean, lehenengo grabaketen katalogoa utzi zidaten. Ikusi nuenean han agertu ziren ia euskalki guztietan egindako grabaketak. Uste nuen baino gauza gehiago azaldu ziren. Gero 'protokolo' izeneko orriak ekarri zizkidaten traskribaketez.

Denetara, 68 gramofono disko dira: 2 ordu eta 20 minutu, 1913ko udan, hemen jasoak.

2. Nork egin zituen

Austriatar batek egin zituen. Beraren izena Rudolf Trebisch. Ikasketaz fisikoa zen baina folklore eta etnografia zalea ere bai. Eta Fonogrammarchiv delako horren zuzendaria zen, grabaketa hauek egin zituenean. Fonoteka hori, munduan dagoenik zaharrena da eta beste alde, bazegon orduan, eta badago orain, bai hizkuntzei buruz eta bai dialektoei buruz zabaltasun joera bat. Horregatik Austrian bertan erabiltzen diren dialekto guztien grabaketak dituzte, eta kanpoko mintzaira eta dialektoenak ere bai.

Jaun horrek ba, Europako herri txiki batzuetako mintzairak grabatu zituen eta hona ere etorri zen.

Ez dakit beraren tresnez batetik bestera ibili zen, ala herri baten jarri eta hara deitzen zituen beraren lekukoak. Uste dut bigarren joera hau erabili zuela. Dena dela, haren disko eta tresnak hartu eta Vienara itzuli zen eta han beraien fonoteka horretan gorde zituen. Eta gaur arte han egon dira, guar hori hitzez hartuta, 1983.an izan dugulako grabaketa horien berri.

3. Non egin zituen grabaketak

Herriak dauden ordenan jarriko ditut eta ez euskalkiz euskalki.

Saren, 2 lekukori

Hazparnen 3 lekukori

Amorotzen, lekuko 1i.
 Behauzen, lekuko 1i.
 Bardozen, lekuko 1i.
 Donibane Garazi, 2 lekukori.
 Baigorri Garazi, 2 lekukori.
 Maule, lekuko 1i.

Bergara 2.
 Azpeitia 2.
 Lizartza 1.
 Ataun 1.
 Tolosa 3.
 Garindañe 1.
 Bildoze 1.
 Santa Grazi 2.
 Barkoxe 2.
 Atharratze musika.
 Ainhoa 2.
 Lekeitio 2. Bat R. M.ª de Azkue bera.
 Markiña 2.
 Mungia 2.
 Orbaizta 2 Aurizperrin jaiok.
 Ustarroze 1.
 2243garrena, Iruñekoa da, baina jota bat.
 Elizondo 2. 1 Maian jaioa.

Beraren asmoa ez zen linguistika lan bat egitea, etnografiako lan bat baizik. Beraren bizibidea 'ethnograph' jartzen du.

4. Traskribatzaileak

Bost dira: Julio de Urquijo, G. Lacombe, Gabriel Roby, R. M. de Azkue eta Gregorio de Mujika.

Ez dira zehatzegiak, eta berrikusi beharra dago, baina laguntza ematen dute traskribaketa zorrotzagoak egiteko.

5. Nolako testuak dauden

Testo libreak dira. Batek ipuin bat kontatzen du, beste batek abesti bat kantatu, besta batek bere bizitzako zerbait. Abestien artean 'Agota' erromantzea osorik agertzen da eta Santa Agedaren eskari kanta bat ere bai.

6. Grabaketen eskabidea

Grabaketa hauen kopien eskabidea eginda dago aurtengo Urrian. Eta erantzuna baiezkooz jasota ere. Dena dela, horrenbeste diskoren kopiak egitea ez da gauza erreza eta urtea bukatu baino lehenago esku artean izango ditugulako hitza hartuta daukagu.

7. Beste grabaketa batzuk

Berlingo fonoteka batean ere bazeuden beste grabaketa batzuk H. Urtel-ek jasoak. Jaun honek 1. munduko guduan preso harrapatutako Ipar aldeko gudari euskaldunei grabaketak egin zizkien diskoetan. Grabaketa horiek Berlingen zeuden, baina ez dakigu zer gertatu zen fonoteka horretaz 2. munduko guduan. Hauen berri jakiteko, Aleminiako beste orain daukaten fonoteka nagusi batetara idatzi dugu, grabaketa horien berriren bat jakiteko.

8. Eta hemen zer?

Ematen du euskalkien fonoteka bat egiteko tokirik egokiena Euskal Herria izango litzatekela. Baina hori ez dago nire eskuetan. Eta fonoteka aipatzen dudanean, ez ditut aipatzen kasetetan egindako grabaketak, oso borondate onez eta lan askoz eginak, baina fonoteka batetarako nahiko ez direnak. Aipatu nahi ditut tresna tekniko egokiez egindako lanak, bai magnetofoi aldetik, bai zinda aldetik, eta bai mikrofono aldetik. Aipatu nahi ditut, egoitza, leku edo arasa egokiak surengandik, urarengandik, hautsarengandik, beroarengandik eta beste indar kaltegarri batzuengandik, horrelako grabaketak estaltzeko hainakoak.

Eta besterik ez. Orain Broussainen grabaketa entzungo dugu.